

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT TO PROMOTE SAMUT SAKHON
IDENTITY FOR MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS

นิธิโรจน์ เกษมฤทธิขจร^{1*} และภูฟ้า เสวกพันธ์²
Nitiroj Katmeeritkajon^{1*} and Pufa Sawagpun²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: kruvoss2012@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง อัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบแผนการวิจัยแบบคู่ขนาน ซึ่งให้ความสำคัญกับวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เท่าเทียมกัน โดยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนธรรมวิทยา) จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่นฯ 2) แบบวัดคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติการตามอัตลักษณ์สมุทรสาคร และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t (t-test dependent)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นใช้กระบวนการทางสังคม 5 ขั้นตอน ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดอัตลักษณ์ภายในตัวผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล แล้วนำร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาครสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครในระดับดีทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นฯ พบว่า หลังการพัฒนา นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินคุณลักษณะการเกิดอัต

ลักษณะสมุทรสาคร ของผู้เรียน พบว่า 1) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร โดยภาพรวม 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 2) ด้านตราจังหวัดสมุทรสาคร ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 3) ด้านอัตลักษณ์เมืองประมง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 67 4) ด้านอัตลักษณ์ตงโรงงาน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 57 5) ด้านอัตลักษณ์ลานเกษตร ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 และ 6) ด้านอัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.43) โดยผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับการพัฒนาพฤติกรรมที่ระบุในหลักสูตรมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42) รองลงมาคือ กิจกรรมการอบรมได้ฝึกปฏิบัติเน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาท้องถิ่น อัตลักษณ์สมุทรสาคร กระบวนการทางสังคม

Abstract

This thesis aimed to develop a local curriculum to promote Samut Sakhon identity for Matthayomsuksa 3 students. The research was divided into 3 steps; 1) construction and quality assessment of a local curriculum to promote Samut Sakhon identity for Matthayomsuksa 3 students, 2) trial on a local curriculum to promote Samut Sakhon identity for Matthayomsuksa 3 students, and 3) assessment of a local curriculum to promote Samut Sakhon identity for Matthayomsuksa 3 students. The research was conducted by using parallel research which equally focuses on quantity and quality. The developed curriculum was used with the sample selected by a purposive sampling method. The sample included 1 class of Matthayomsuksa 3 students from Watlaemsuwanaram Municipality School in academic year 2015. The research instruments were; 1) local curriculum, 2) characteristic assessment, 3) achievement test, 4) observational follow identities, 5) assessments of student satisfaction, and 6) data were analyzed using the statistical percentage average standard deviation and the t-test.

The results can be described as follows:

1. Regarding the construction and quality assessment of the local curriculum, it was found the local curriculum use social process step 5. The study focuses on self-knowledge. Based on the concept of mutual learning. Focuses on practical training. The integration of local content to cause internal learner identities. That the local curriculum consisted of principles, structures, objectives, instructional media and guidelines for evaluation and assessment were included. Then the draft of the curriculum was assessed its appropriateness by add curriculum unique the experts. It was found that the curriculum focusing on capabilities was considered appropriate at the highest level. Regarding the trial of the local curriculum, it was found that the students had more understanding about Samut Sakhon identity at a statistical significance of .05. In addition, the

students had characteristics of Samut Sakhon identity formation in a good level in overall and individual aspects.

2. Regarding the results of trial on local curriculum, it was found that after. The students taught by the local curriculum had more understanding about Samut Sakhon identity at a statistical significance of .05. Regarding the assessment of student identity formation, it was found that: 1) in overall, 5 aspects of the characteristic assessment of Samut Sakhon identity formation indicated that the students were in a good level. That is, 82 students (56.6 percent). 2) Regarding the Seals of the provinces of Samut Sakhon, most of the students were in a good level. That is, 19 the students (63 percent). 3) Regarding the Fishery Town Identity, most of the students were at an excellent level. That is, 20 students (67 percent). 4) Regarding the Factory Field Identity, most of the students were in a good level. That is, 14 students (57 percent). 5) Regarding the Agricultural Area identity, most of the students were in a good level, That is, 19 students (63 percent). And 6) regarding the Historical area identity, most of the students were in a good level. That is, 21 students (70 percent).

3. The assessment of student satisfaction towards participating activities indicated in the curriculum revealed that an overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.43), the students had developed behaviors as described in the curriculum ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42), and activities focusing on critical thinking and self-learning ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) respectively.

Keywords: Local Development, Samut Sakhon Identity, Social Process

ความเป็นมาของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยแรงขับเคลื่อนกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ ที่ใช้ความก้าวหน้าของฐานความรู้ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เพิ่มขีดความสามารถต่อระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งนอกจากมีความซับซ้อนแล้วยังสร้างความได้เปรียบทางการค้า การลงทุน และการสื่อสารในการบริการและการเผยแพร่ส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมของสังคมไทยและชุมชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้เกิดปัญหาจากระบบความเชื่อและค่านิยมใหม่เกิดความวุ่นวายในสังคม พฤติกรรมของคนในสังคมไทย มีค่านิยมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมน้อยลง

การละทิ้งอัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย ไปยอมรับอัตลักษณ์ชาติที่รัฐสร้างขึ้นใหม่ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ การผสมผสานอัตลักษณ์ การดุดกถิ่นอัตลักษณ์ บางครั้งความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ใหม่กับอัตลักษณ์ดั้งเดิมก็สามารถผสมผสานกันอย่างลงตัว บางครั้งก็ไม่สามารถกลมกลืนกันได้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมในรูปแบบต่างๆ ทั้งความรุนแรงจนเกิดสงคราม และความรุนแรงที่แยบยลจนแทบไม่รู้ตัวในรูปของการครอบงำทางอัตลักษณ์ อัตลักษณ์หรือความมีตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นบนฐานของความเป็นรัฐชาติ ได้เคลื่อนตัวเข้าสู่จุดวิกฤตจนพังทลายลงในหลายประเทศ ชุมชนในจินตนาการแบบเดิมที่วางอยู่บนเงื่อนไขแห่งความเป็นพลเมืองของรัฐชาติเริ่มเสื่อมความสำคัญลงอย่างรวดเร็วภายใต้การถล่มแห่งพายุโลกาภิวัตน์ ชุมชนในจินตนาการในรูปแบบใหม่ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ และความเป็นท้องถิ่น เริ่มเข้ามามีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น (Kaewmala, M., 2009)

ด้วยเหตุนี้สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยสิ่งแปลกปลอมของวัฒนธรรมต่างๆ มากมาย ที่เราอ่านชนรับทุกอย่าง คนรุ่นใหม่จึงอาจจะไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นอัตลักษณ์ของไทยโดยแท้ๆ อาจทำให้เขาเหล่านั้นหลงไปว่าวัฒนธรรมที่เป็นของต่างชาติที่ละลักเข้ามา นั้น เป็นอัตลักษณ์ของไทยที่ควรหวงแหน หรือเป็นสิ่งดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ จนสามารถสกัดให้เห็นปัญหาจากการขาดอัตลักษณ์ความเป็นไทยได้ ดังนี้

1. ปัจจุบันเกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในยุคโลกาภิวัตน์ กำลังดำเนินอยู่อย่างมีพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและรุนแรงอีกทั้งขยายไปในวงกว้าง จนอัตลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นของตนเอง ลดน้อยถอยลงอย่างน่าเป็นห่วง จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้กับเยาวชน เพื่อความตระหนักในการอนุรักษ์หรือช่วยกันคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่มี

2. ในการเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน เป็นการรวมตัวกันของ 10 ประเทศซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างกันไป จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนอย่างเหนียวแน่น

3. เยาวชนไทยส่วนใหญ่ยังเข้าใจตนเองอย่างไม่ถูกต้อง ว่ามีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง อันเกิดจากรากเหง้าทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน และไม่ตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตน

4. ขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของตนเอง ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของต่างชาติมากกว่าอัตลักษณ์ของตนเอง

แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งประกาศใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2553 ได้พยายามที่จะสนองตอบต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนภายใต้การจัดการหลักสูตรแกนกลางที่เหมือนกันก็ตาม หากแต่ความชัดเจนของหลักสูตรที่มีลักษณะเด่นเน้นถึงการสร้างอัตลักษณ์ในตัวผู้เรียน ที่มีการพัฒนาภายใต้ตัวตนที่แท้จริง อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีที่งาม อันจะเชื่อมโยงสู่ความรักในชาติภูมิแห่งตน ยังไม่มีรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจน (Boonphueak, et al., 2014)

สถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีอิสระในการพัฒนาหลักสูตรให้มีเอกลักษณ์เป็นการเฉพาะ ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น ภายใต้ความเห็นชอบของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งก็น่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและเข้มแข็งทางด้านวิชาการและการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดี (Boonphueak, et al., 2014) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในระบบที่ดำเนินการผ่านตัวหลักสูตรและแบบเรียน ทำให้ผู้เรียนมุ่งยึดความรู้ในแบบเรียนเป็นหลัก โดยที่ปรัชญาการศึกษาดังกล่าวเป็นไปเพื่อปรับเปลี่ยนเยาวชนให้มีอัตลักษณ์ความทันสมัยนิยมตามแบบอย่างตะวันตก ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการเสริมสร้างทั้งอัตลักษณ์ชาติและอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง แม้โรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่างกันไป แต่ผู้เรียนในทุกภูมิภาคกลับต้องเรียนในหลักสูตรที่มีเนื้อหาวิชาแกนกลาง ซึ่งถูกกำหนดจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น (Kaewmala, M., 2009)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้น โดยพัฒนาหลักสูตรแบบเน้นกิจกรรมเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น ของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งได้แบ่งการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยศึกษาแหล่งข้อมูลในการสร้างหลักสูตร นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์แล้วหาประเด็นสำคัญในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสร้างแบบประเมิน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ประเมินร่างหลักสูตร การประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบในตัวร่างหลักสูตรท้องถิ่นจากนั้น กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สารการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและแนวการวัดและประเมินผล โดยประเมินทั้งความเหมาะสมของร่างหลักสูตรท้องถิ่นและความสอดคล้องของร่างหลักสูตร รวมทั้งแบบประเมินคู่มือการใช้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากนั้น ทดลองนำร่องใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ้านมหาชัย (อนุภูลาษฎร์) จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน พบว่า หลังการพัฒนา มีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยนำเสนอผลการสร้าง/พัฒนาหลักสูตร นำไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษาของผู้รับการพัฒนา ให้ผู้รับการพัฒนาที่เป็นกลุ่มทดลอง ใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ได้สร้างขึ้น สอนจริงในชั้นเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนธรรมวิทยา) เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง (20 วันทำการ) ซึ่งในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้รับการพัฒนา เช่น การทดสอบก่อน-หลังเรียนของผู้เรียน การวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของผู้รับการพัฒนา โดยใช้เครื่องมือได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Consistency: IOC) คำนวณหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป แบบประเมินคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครของผู้เรียน เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านความสามารถในการเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน Rubric จำนวน 5 คน นำไปทดลองและเก็บข้อมูลในการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน เพื่อนำผลที่ได้มาทดสอบค่าอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีการทดสอบหาความสัมพันธ์ของข้อคำถามแบบ Item Total Correlation พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม คือ มีค่าระหว่าง 0.22-0.67 และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสังเกตการ

ปฏิบัติตามอัตลักษณ์สมุทรสาคร ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกต ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการทดลองการใช้หลักสูตรดังกล่าว คือ ผู้รับการพัฒนาจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงผลการใช้หลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น และการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest- Posttest Design ซึ่งใช้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของ Likert และนำไปทดลองนำไปทดลองกับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลการตอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ของ Conbrach และการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ จากแบบสัมภาษณ์ แล้วนำผลการการสัมภาษณ์ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หัวหน้าหน่วยงานราชการในท้องถิ่น ผู้ประกอบอาชีพต่างๆ ในด้านเนื้อหาอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสาครแสดงให้เห็นที่มาในอดีตของจังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญในสมัยก่อน เมืองประมงมีการทำประมงทุกรูปแบบ ดงโรงงาน อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาครมีทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมขนาดกลาง อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ลานเกษตร อาชีพเกษตรกรรมควรได้รับการสนับสนุนให้มาก เพราะทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า เขตประวัติศาสตร์ มีแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาอันยาวนาน สมัยก่อนเป็นเมืองที่มีการขนถ่ายสินค้าที่มากับเรือสำเภาจีน เรียกว่า “ท่าจีน” ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความหมายของอัตลักษณ์ และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น จำนวน 3 คน ผลคือ อัตลักษณ์คือ “ความเข้าใจตัวเอง” (Self-understanding) อันเกิดจากการตีความตัวเอง (Self-interpretation) เป็นศาสตร์แห่งการตีความเกี่ยวกับตัวตน หลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 อัตลักษณ์ตราประจำจังหวัดสมุทรสาคร หน่วยที่ 2 อัตลักษณ์การประมง หน่วยที่ 3 อัตลักษณ์ดงโรงงาน หน่วยที่ 4 อัตลักษณ์ลานเกษตร หน่วยที่ 5 อัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรแบบเน้นกิจกรรม ใช้สำหรับจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการทางสังคม 5 ขั้นตอน ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ มีลักษณะการบูรณาการเนื้อหาสาระในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดอัตลักษณ์ภายในตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล แล้วนำร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นฯ กับผู้เรียนกลุ่ม try out เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์ท้องถิ่นของผู้เรียน ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า

2.1 หลังการพัฒนา มีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร รวม 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 รองลงมาผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ใน

ระดับดีมาก จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการพัฒนา

3.1 มีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการประเมินคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร ของผู้เรียน พบว่า

3.2.1 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร โดยภาพรวม 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวม ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 และผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ ดังนี้

อัตลักษณ์สมุทรสาคร รวม 5 ด้าน	ระดับคุณภาพ							
	ดีมาก	ร้อยละ	ดี	ร้อยละ	พอใช้	ร้อยละ	ปรับปรุง	ร้อยละ
ด้านอัตลักษณ์ตราประจำจังหวัดสมุทรสาคร	7	23	19	63	4	13	-	-
ด้านอัตลักษณ์เมืองประมง	20	67	9	30	1	3	-	-
ด้านอัตลักษณ์ดงโรงงาน	9	30	14	57	6	20	1	3
ด้านอัตลักษณ์ลานเกษตร	11	37	19	63	-	-	-	-
ด้านอัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์	7	23	21	70	2	7	-	-
รวม	54	36.00	82	56.60	13	8.60	1	3.00

3.2.2 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสาคร) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมา คือ เกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ จากการสังเกตพบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น มองเห็นคุณค่าหรือสิ่งที่ดีที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นแบบอย่างของอัตลักษณ์ที่ดีในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และปฏิบัติตนเองสอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างไม่แก้อื่น

3.2.3 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์เมืองประมง) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมาผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์อยู่ในระดับดี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และ เกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ จากการสังเกตพบว่า นักเรียนเข้าใจขั้นตอนกระบวนการทำประมงโดยละเอียดและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพการทำประมง ไม่ดูถูกคนทำอาชีพประมง เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นของตนเอง มีความรู้สึกว่าการทำอาชีพประมงเป็นอาชีพที่มีเกียรติ

3.2.4 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์ดงโรงงาน) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 57 รองลงมาคือเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 เกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน ร้อยละ 3 ตามลำดับ จากการสังเกตพบว่า เข้าใจถึงลักษณะการทำงานในโรงงานว่าต้องปฏิบัติตัวกันอย่างไรและจะต้องดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างไรในขณะที่มีโรงงานจำนวนมาก

3.2.5 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์ลานเกษตร) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37 จากการสังเกต พบว่า การทำเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถทำเป็นอาชีพในโอกาสต่อไป ได้ประเด็นที่ว่าการทำงานเกษตรควรเป็นการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ จึงจะเป็นครัวของประเทศอย่างแท้จริง และเห็นวิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นสิ่งที่นักเรียนควรกระทำ

3.2.6 คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7 จากการสังเกตพบว่า ผู้เรียนเข้าใจว่าจังหวัดสมุทรสาครมีประวัติศาสตร์อันแสดงถึง อัตลักษณ์ของตนเองมาเป็นเวลายาวนาน และแสดงให้เห็นว่ามีคนพื้นถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว อัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนได้แนวทางในการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของตนเอง

4. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.43$) โดยผู้เข้ารับการพัฒนารับการพัฒนาพฤติกรรมที่ระบุในหลักสูตรมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, S.D. = 0.42$) รองลงมาคือ กิจกรรมการอบรมได้ฝึกปฏิบัติเน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.45$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสังเกตการปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรมจากแบบสังเกต รวมถึงแบบประเมินอัตลักษณ์สมุทรสาครของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนผลการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร และการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แนวคิดในการนำมาพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร ควรเสริมสร้างอัตลักษณ์ตามคำขวัญประจำจังหวัดสมุทรสาคร ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสาครมันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของจังหวัดทั้งหมด ทำให้คนสมุทรสาครจึงต้องเป็นตราเรือสำเภา มันมีความหมายในตัวของมัน การทำอาชีพประมงในสมุทรสาคร ส่วนใหญ่จับสัตว์น้ำได้ก็จะมีนายทุนมาซื้อหามาจากกรุงเทพฯ บ้าง มาจากนครปฐม และสมุทรสงครามก็มา ปัจจุบันมีการทำการมาก อาชีพประมงขยายตัวมาก เพราะได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐเป็นอย่างดี จังหวัดสมุทรสาครมีโรงงานจำนวนมาก ถ้าไม่จัดโซนนิ่งให้ดี จะส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมมากมาย ซึ่งปัจจุบันสิ่งแวดล้อมก็ถูกทำลายเป็นจำนวนมากจากการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม คนงานที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ก็มีจำนวนมาก ชาวสมุทรสาครทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก มีทั้งข้าว ไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ นาเกลือ และปศุสัตว์ ข้าวปลูกมากที่อำเภอบ้านแพ้ว ปัจจุบันการปลูกข้าวเริ่มลดน้อยลงเพราะหันไปปลูกพืชอื่นๆ แทน ข้าวที่ผลิตได้มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่ง

ประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว เมื่อก่อนเรียกบ้านท่าจีน ต่อมาเรียกว่าเมืองสาครบุรี ต่อมาจึงตั้งเป็นจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งหมดเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นจึงประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สารการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 อัตลักษณ์ตราประจำจังหวัดสมุทรสาคร หน่วยที่ 2 อัตลักษณ์การประมง หน่วยที่ 3 อัตลักษณ์ตั้งโรงงาน หน่วยที่ 4 อัตลักษณ์ลานเกษตร หน่วยที่ 5 อัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรแบบเน้นกิจกรรม ใช้สำหรับจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการทางสังคม 5 ขั้นตอน ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ มีลักษณะการบูรณาการเนื้อหาสาระในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดอัตลักษณ์ภายในตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล แล้วนำร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสม พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดในการสอนอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมทั้งการใช้กระบวนการทางสังคม มาเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร ทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการที่ดีในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ Kunnaphanthanapa, et al. (2017) ที่พัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร สารการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการใช้สื่อการเรียนการสอน และแนวการวัดและประเมินผล เนื้อหาโครงสร้างหลักสูตร ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 สามัญทัศน์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยที่ 2 สามัญทัศน์การประเมินหลักสูตร หน่วยที่ 3 การสร้าง/พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยที่ 4 การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น และหน่วยที่ 5 การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เจริญสถานการณณ์ฐานข้อมูล ขั้นที่ 2 ระดมความคิดพิชิตสถานการณ์ ขั้นที่ 3 ร่วมค้นหาข้อสรุปสู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 4 เสนอผลงาน/ไตร่ตรองการเรียนรู้สู่ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 5 สะท้อนผลการเรียนรู้สู่ทางเลือกใหม่ การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ การศึกษานำร่องพบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการพัฒนา

2.1 มีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสังเกตและประเมินผลการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความมั่นใจและเต็มใจในการปฏิบัติตามอัตลักษณ์และเข้าใจอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยทุกขั้นตอนของหลักสูตรมีประสิทธิภาพ สามารถส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งเป็นแผนการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพ ตามหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ทำนองเดียวกับ ผลงานวิจัยของ Boonphueak, et al. (2014) ได้ทำวิจัย พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามอัตลักษณ์ด้านความเป็นเลิศในความรู้ (ความเก่ง) ด้านการยึดมั่นเชิดชูในความดี (ความดี) และด้านวิถีชีวิตมีคุณภาพ (ความสุข) โดยภาพรวม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร ของผู้เรียน พบว่า 1) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร โดยภาพรวม 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี

จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 และผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ 2) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านตราประจำจังหวัดสมุทรสาคร) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาคือเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ โดยผู้เรียนเข้าใจว่าตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดจะแสดงถึงที่มาของคนในชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร ตราประจำจังหวัดคือเรือสำเภา แสดงให้เห็นถึงเป็นคนที่ขยันทำมาหากินและชอบการค้าขาย 3) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์เมืองประมง) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมาผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์อยู่ในระดับดี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ โดยผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนกระบวนการทำประมงโดยละเอียดจากการถามวิทยากรด้วยความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพการทำประมง 4) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์ดงโรงงาน) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 57 รองลงมาคือเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 เกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน ร้อยละ 3 ตามลำดับ โดยผู้เรียนเห็นภาพชัดเจนมากขึ้นถึงมากที่สุดว่าทำไมจังหวัดตนเองถึงต้องเปิดโอกาสให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย รู้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอย่างไร มีโรงงานอะไรบ้างที่เป็นอุตสาหกรรมสำคัญ ที่สามารถจะทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้ มีงานทำ และทำไมต้องใช้คำว่าดงโรงงานเป็นคำขวัญประจำจังหวัดสมุทรสาครด้วย 5) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์ลานเกษตร) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37 โดยผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำว่าลานเกษตร ว่าเป็นลักษณะของการทำการเกษตรกรรมภายในจังหวัดสมุทรสาครทั้งสามอำเภอ ที่มีลักษณะการทำการเกษตรที่แตกต่างกันออกไป มีจุดเด่นของแต่ละอำเภอ และเป็นสิ่งที่ชาวจังหวัดอื่นรู้และเข้าใจได้ว่าจังหวัดสมุทรสาครมีอะไรดีในด้านการเกษตรกรรมบ้าง 6) คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร (ด้านอัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลอยู่ในระดับดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือเกิดอัตลักษณ์ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และเกิดอัตลักษณ์ในระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7 โดยผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องประวัติศาสตร์ของตนเองมากยิ่งขึ้น และรู้ว่าประวัติศาสตร์จะเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชน ท้องถิ่นของตนที่คนอื่นจะมองมาและเข้าใจได้ว่าอัตลักษณ์จังหวัดสมุทรสาครเป็นอย่างไร ภาคภูมิใจในความเป็นมาของตนเอง ภาคภูมิใจประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนและทราบแนวทางในการปฏิบัติตนเองให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสาคร การที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ในแต่ละด้านนั้นและเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสาครของตนเอง ปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของจังหวัดตนเอง ทั้งในเรื่องของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตรและเขตประวัติศาสตร์ได้อย่างเข้าใจและเห็นคุณค่า อาจเป็นเพราะว่า การจัดประสบการณ์ในแผนการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้สนใจเนื้อหา กิจกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่แสดงได้ว่า ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข มีอิสระทางความคิด มีทักษะกระบวนการในการทำชิ้นงาน สามารถทำงานเป็นทีม โดยเดินตามกระบวนการทางสังคมจนสามารถเสริมสร้างจนเกิดอัตลักษณ์ในตนเองได้ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kaewmala (2009) ได้ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์อุบลราชธานี” ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยความรู้สึ

รักท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในตนเอง และพฤติกรรมวิถีชีวิตตามภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นว่าสมควรนำอัตลักษณ์มาเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตรท้องถิ่น โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.43) โดยผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับการพัฒนาพฤติกรรมที่ระบุในหลักสูตรมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ กิจกรรมการอบรมได้ฝึกปฏิบัติเน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ โดยผู้เรียนสามารถสนองต่อการจัดการเรียนการสอนได้ดี และเข้าใจถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และท้องถิ่น มีการถ่ายทอดความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้าน และใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน มีการถกเถียงเพื่อให้ได้ข้อสรุป เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ตกผลึกจากกระบวนการกลุ่มตามหลักการของหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ เกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครในตัวผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการทางสังคมในการสืบเสาะหาความรู้ในท้องถิ่นของตนเอง ปฏิบัติตามอัตลักษณ์สมุทรสาครได้อย่างเต็มใจ โดยแสดงออกมาให้เห็นทางคำพูด การกระทำ และการแสดงออกจากการประดิษฐ์ชิ้นงานที่ร่วมกันทำจากความพยายามที่จะแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมา ให้เห็นเป็นอัตลักษณ์สมุทรสาคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonphueak, et al. (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยผสมผสาน: กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ผลการประเมินหลักสูตรเชิงระบบ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) ของหลักสูตร โดยภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า เอกสารหลักสูตรมีความสมบูรณ์ คุ่มค่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน มีกระบวนการใช้หลักสูตรการวัดและประเมินผลที่ดี ทำให้ผลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรและผลกระทบที่เกิดจากหลักสูตร เป็นที่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรเฉลิมขวัญสตรีศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเลือกใช้สถานที่ศึกษาที่เหมาะสมและให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดอัตลักษณ์ท้องถิ่นฯ ก็จะทำให้การเรียนการสอนง่ายขึ้น ที่จะปลูกฝังหรือพัฒนาในตัวของนักเรียนให้เกิดอัตลักษณ์ท้องถิ่นฯ จะทำให้สามารถนำหลักสูตรนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 เมื่อครูผู้สอนเข้าใจหลักการของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ก็จะสามารถประยุกต์ใช้กับอัตลักษณ์ของจังหวัดได้ โดยใช้กระบวนการทางสังคมดังกล่าวในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น

1.3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการสอน เพราะเป็นหลักสูตรที่ใช้ในเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีการกระชับเวลาและจัดตารางเวลาในการสอนแต่ละภาคการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หากต้องศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ ควรกำหนดบทบาทของผู้วิจัยให้ชัดเจนโดยเฉพาะบทบาทผู้นำในการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายและสามารถร่วมวิจัยได้ตลอดโครงการวิจัย

2.2 ผู้ที่จัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่นฯ ควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคมให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงลักษณะที่สำคัญ เช่น การเลียนแบบ (imitation) การผสมผสาน-ประนีประนอม (acculturation) ความร่วมมือกัน (cooperation) การแข่งขัน (competition) ความขัดแย้ง (conflict) เพราะลักษณะที่กล่าวมานี้จะเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ ในแผนการจัดกิจกรรม

2.3 ผู้ที่จัดกิจกรรมควรมีเทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์และการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดความไว้วางใจของนักเรียนในการสะท้อนความรู้ที่เกิดขึ้น รวมทั้งควรมีความยืดหยุ่นและมีความอดทนต่อผลของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

2.4 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น ก็เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น ดังนั้น จึงควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปขยายผลใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นฯ ต่อไป

2.5 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเพียง 1 โรงเรียน เพื่อให้ผู้สอนมีความสามารถความสามารถของครูผู้สอนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถของครูในการประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถของครูในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง ควรมีการทดลองใช้รูปแบบการวิจัยนี้ในโรงเรียนอื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเน้นสมรรถนะต่อไป

References

- Boonphueak, P., Kaewurai, W., Wattanatorn, A. and Prachanban, P. (2014). Development of course curriculum on school study for create school identity based on process of mixed methods research: a case study of Chalermkwansatree School. *Journal of Education Naresuan University*, 16(1), 98-107. (in Thai)
- Kaewmala, M. (2009). A development of local curriculum in basic education school for promoting Ubon Ratchathani identity. *Journal of Ubon RatchathaniRajabhat University*, 4(1), 78-89. (in Thai)
- Kunnaphanthanapa, R. and Thamrongsotthisakul, W. (2017). The development of teacher competency-based curriculum on local curriculum on local curriculum development using collaborative learning and reflective thinking. *Journal of Education Naresuan University*, 19(1), 160-170. (in Thai)